
[2009-19-RE](#)

CAUSA 2009-19-RE

Número de registre 377-2009. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL 21 DE DESEMBRE DEL 2009

BOPA núm. 1, del 7 de gener del 2010

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de setembre del 2009, per la representació processal del Sr. Traian Olaru, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra els autes del 15 de juliol del 2009 i del 14 d'agost del mateix any, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se produït una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs, que atorgui l'empara sol·licitada, que declari infringits els drets fonamentals al·legats i que retrotregui les actuacions al moment de dictar l'aute del 18 de maig del 2009, per tal que el Tribunal de Corts dicti una altra sentència sense la vulneració dels drets invocats acordant la llibertat del recurrent;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 16 d'octubre del 2009;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 2 de novembre del 2009 que va admetre a tràmit la causa, sense efectes suspensius;

Vistes les al·legacions presentades, el 18 de novembre del 2009, per la representació processal del recurrent;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la representació processal del Sr. Traian Olaru i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Carles Viver Pi-Sunyer;

Antecedents

Primer

El 25 d'agost del 2008, la Secció especial d'Instrucció de la Batllia, mitjançant aute, va acordar l'ingrés a la presó del Sr. Traian Olaru per uns presumptes delictes majors d'introducció i posada en circulació de moneda inautèntica amb l'agreujant organitzativa i per un delicte d'associació il·lícita.

Segon

El 22 de desembre del 2008, la Secció especial d'Instrucció de la Batllia, d'acord amb l'article 108 del Codi de procediment penal, va dictar un aute en què acordava prorrogar la situació de presó preventiva per un termini de 4 mesos.

Tercer

El 22 d'abril del 2009 es va dictar un segon aute de pròrroga de la presó preventiva que es va notificar a l'advocat defensor, però no al processat. Aquesta resolució va esdevenir ferma atès que no es va formular recurs.

Quart

El 13 de maig del 2009, la defensa del Sr. Traian Olaru va demanar la seva posada en llibertat per considerar que el seu empresonament era totalment irregular, ja que la manca de notificació determina la il·legalitat de la privació de llibertat del processat. El 18 de maig següent, mitjançant aute, el Tribunal de Corts la va denegar.

Cinquè

La defensa del Sr. Traian Olaru va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta darrera decisió i, el 15 de juliol del 2009, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va desestimar aquest recurs, fent referència sempre a la resolució del 18 de maig del 2009, per considerar que la il·legalitat de la privació de llibertat podria venir determinada per la manca de cobertura legal, és a dir, per no haver-se dictat la resolució que acorda la presó provisional o si aquesta no està motivada, cosa que no és el cas en aquesta causa. La manca de notificació podria afectar el dret a la defensa, però en aquest cas no hi ha hagut indefensió efectiva, perquè la resolució, sí que va ser notificada al seu advocat, el qual va poder conèixer el contingut de la resolució i articular motius de recurs contra ella, cosa que va fer. Afegeix que es tracta d'una irregularitat processal que no ha de tenir més efecte que la subsanació de la notificació omissa.

Sisè

La defensa del Sr. Traian Olaru va presentar, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions en què reiterava que la resolució de pròrroga de la presó preventiva que no s'havia notificat era la del 22 d'abril del 2009 i que la manca de notificació d'aquesta decisió vulnerava els seus drets a la defensa i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Setè

Paral·lelament, el 20 de juliol del 2009, el Tribunal de Corts va condemnar el Sr. Traian Olaru dels

delictes que se li imputaven. La seva defensa ha presentat un recurs d'apel·lació que està pendent de resolució.

Vuitè

El 14 d'agost del 2009, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va reiterar la seva motivació i va desestimar aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Novè

El 15 de setembre del 2009, la representació processal del Sr. Traian Olaru va presentar un recurs d'empara en què manifesta que la manca de notificació personal al processat de l'aute que acordava el seu manteniment en presó preventiva vulnera el seu dret a la defensa, ja que aquesta manca de notificació ha comportat la impossibilitat de fer-ne el recurs.

Aquesta part destaca que el Tribunal Superior de Justícia ha comès un error quan afirma que el recurrent havia interposat un recurs d'apel·lació contra l'aute esmentat. La ignorància de l'existència d'aquest aute va comportar que el recurrent no pogués fer recurs, ni donar les ordres pertinents al seu advocat per fer-ho. Convé aquí determinar si aquesta manca de notificació és vulneradora del dret a la defensa o no, en tot cas no es pot subsanar si no és amb la possibilitat de recórrer l'aute objecte de litigi. Els drets a la defensa i a un procés degut no són drets formals, sinó que han de ser drets reals i efectius.

I manifesta que els drets esmentats "tenen com a fonament el coneixement per part del processat de que la seva privació a la llibertat està correctament fonamentada legalment i justificada". En aquest sentit, cita la jurisprudència d'aquest Tribunal recaiguda en la causa 96-7-RE en què es va declarar la vulneració de l'article 10 de la Constitució per la manca de notificació d'un procediment en curs a una de les parts.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs, que atorgui l'empara sol·licitada, que declari infringits els drets fonamentals al·legats i que retregui les actuacions al moment de dictar l'aute del 18 de maig del 2009, per tal que el Tribunal de Corts dicti una altra resolució sense la vulneració dels drets invocats acordant la llibertat del recurrent.

Desè

El 16 d'octubre del 2009, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què considerava que allò què realment pretenia el recurrent era una revisió i una reforma de les consideracions jurídiques adoptades en les resolucions objecte de recurs, de les quals no es desprèn cap vulneració dels drets recollits a l'article 10 de la Constitució, ja que contenen una fonamentació jurídica i no arbitrària.

El recurrent al·lega que s'hauria vulnerat el seu dret al procés degut, perquè en no notificar-li personalment la resolució del 22 d'abril del 2009 no hauria pogut presentar recurs en contra. Ara bé, la resolució en qüestió va ser degudament notificada a l'advocat del recurrent i aquest tenia totes les possibilitats previstes per la llei. Així mateix, recorda que la Llei qualificada de la Justícia imposa l'assistència i la intervenció lletrada preceptiva en tots els procediments i en totes les jurisdiccions, per tant el recurrent no pot pretendre una indefensió, salvat que al·legui que el seu advocat s'ha abstingut malgrat la seva voluntat o ha deixat de defensar-lo, cosa que no és el cas.

Així doncs, el Ministeri Fiscal sol·licita la inadmissió a tràmit del recurs d'empara 2009-19-RE.

Onzè

El 18 de novembre del 2009, la representació processal del Sr. Traian Olaru va presentar un escrit d'al·legacions en què desenvolupa els arguments continguts en el seu escrit d'empara i reproduïx les seves pretensions.

Dotzè

L'1 de desembre del 2009, el Ministeri Fiscal, i, el 3 de desembre del mateix any, la representació processal del Sr. Traian Olaru, van presentar els seus escrits de conclusions en què reproduïxen els arguments i les al·legacions continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Com s'ha exposat en els antecedents, el recurrent en empara denuncia la vulneració del dret a la defensa que li reconeix l'article 10.2 de la Constitució. Segons al·lega, aquesta vulneració s'hauria produït com a conseqüència de no haver-li notificat personalment l'aute del 22 d'abril del 2009 que prorrogava la seva situació de presó provisional.

El recurrent al·lega que, contràriament a allò que declara la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en els seus autes del 15 de juliol i del 14 d'agost del 2009 –recaiguts en apel·lació i en l'incident de nul·litat-, no va recórrer l'aute del 22 d'abril del 2009 ni, en conseqüència, va defensar els drets i interessos que aquesta resolució conculcava.

Doncs bé, una simple lectura de les resolucions que figuren en l'expedient posa de manifest que, efectivament, els autes de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia incorren en un error material manifest, ja que parteixen de la premissa errada que el recurs d'apel·lació “es fonamenta en un sol motiu quin es la falta de notificació personal a l'acusat Traian OLARU de l'aute dictat pel Tribunal de Corts de data 18 de maig del 2009 pel que se li denegava la sol·licitud de llibertat provisional” i afegixen que “És qüestió no discutida que l'aute del Tribunal de Corts de data 18 de maig del 2009 no fou notificat personalment a l'acusat Train OLARU malgrat trobar-se aquest a disposició del Tribunal” i “També es qüestió no discutida que l'esmentat aute fou notificat, en la forma i el temps oportuns, a la Defensa de l'acusat (...) qui va interposar recurs d'apel·lació contra dit aute” i, com a conseqüència d'aquest plantejament, la Sala desestima el recurs d'apel·lació i posteriorment l'incident de nul·litat amb l'argument que no hi havia hagut indefensió, ja que l'aute del 18 de maig del 2009 havia estat efectivament recorregut per la defensa de l'acusat.

Així doncs, de la lectura de les actuacions es dedueix clarament que: primer, l'aute que no es va notificar personalment a l'acusat va ser el del 22 d'abril del 2009 que declara la pròrroga de la presó provisional; segon, que aquest aute no va ser recorregut; tercer, que el que sí va fer la representació lletrada de l'acusat va ser sol·licitar amb posterioritat la seva llibertat provisional, la qual va ser denegada per l'aute del 18 de maig, oportunament notificat a l'acusat i a la seva representació lletrada, que efectivament, aquest sí, va ser recorregut en apel·lació.

L'error material de la Sala Penal té com a conseqüència primera que la Sala no es pronunciés sobre la indefensió que segons el recurrent li va provocar la manca de notificació personal de l'aute que va declarar la pròrroga de la presó provisional i, a més, no es pot traslladar a aquest aute la ratio decidendi aplicada a l'aute del 18 de maig del 2009 per denegar la indefensió denunciada, ja que aquesta es basa en el fet que l'aute va ser objecte de recurs, cosa que no es va produir en el cas de l'aute del 22 d'abril del 2009.

Segon

Però, més enllà d'aquests errors materials, que de fet deixen mancada de motivació la resolució pel que fa a la qüestió realment plantejada i, més encara, la deixen imprejutjada, cal analitzar des de la perspectiva del dret constitucional a la defensa si en aquest cas la notificació de l'aute del 22 d'abril del 2009 al lletrat evita la conculcació d'aquest dret.

En altres resolucions, aquest Tribunal ha reiterat que qualsevol infracció de les regles processals que regulen el dret de defensa no provoca una vulneració del dret constitucional a no patir indefensió. Per tal que es produeixi aquesta vulneració, segons hem declarat en nombroses ocasions, cal que la indefensió sigui real i efectiva i que, a més, no sigui fruit de la negligència d'aquell que denuncia aquesta vulneració.

En el cas aquí enjudiciat, ateses les seves circumstàncies específiques, es pot concloure: en primer lloc, que, com ha reiterat la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en les seves dues resolucions, la manca de notificació de la pròrroga de la presó provisional a la persona privada de llibertat constitueix en el nostre ordenament una vulneració de la legalitat vigent; en segon lloc, que la indefensió va ser real i efectiva, ja que no es va recórrer l'aute del 22 d'abril del 2009 (malgrat que aquesta situació es va perllongar només uns dies, ja que immediatament va sol·licitar la llibertat condicional); en tercer lloc, que la notificació de l'aute al defensor del detingut no va evitar en aquest cas la indefensió; i, finalment, que no hi ha cap dada en les actuacions que permeti concloure que el detingut va tenir una actitud negligent.

A l'hora d'enjudiciar la denúncia de vulneració del dret a no patir indefensió, cal tenir present que en aquest cas, el recurrent estava privat de llibertat i que l'objecte de l'aute no notificat podia afectar també al seu dret constitucional a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució. En les actuacions no hi ha cap indici que permeti afirmar que en els cinc dies que tenia de termini per recórrer, el recurrent en empara tingués coneixement de l'aute del 22 d'abril del 2009 per mitjà del seu defensor o per una altra via. No va poder donar instruccions al defensor, incitar-lo a presentar el recurs tot evitant que finís el termini per recórrer o intentar canviar de defensor –fet que després es va produir-. El fet que el 13 de maig del 2009 la representació lletrada del detingut demanés la llibertat del processat no subsana els perjudicis de la indefensió efectivament produïda com a conseqüència de no haver recorregut l'aute esmentat dins els cinc dies establerts. Certament, els efectes de la indefensió van ser limitats en el temps, però cal tenir present que aquests efectes consistien en dies de privació de llibertat amb les greus limitacions i sofriments que això comporta.

Cal doncs declarar que, en aquest cas, la manca de notificació personal de l'aute del 22 d'abril del 2009 al recurrent en empara va vulnerar el dret constitucional a la defensa que li atorga l'article 10.2 de la Constitució.

El recurrent, en el seu recurs d'empara sol·licita, a banda de la declaració de la vulneració del dret a la defensa, l'anul·lació dels autes de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia del 15 de juliol del 2009 i del 14 d'agost del mateix any i la retrotracció de les actuacions fins al moment de dictar l'aute del 18 de maig del 2009, per tal que el Tribunal Superior de Justícia dicti una altra sentència "sense la vulneració dels drets invocats acordant la llibertat" del recurrent.

Les dues darreres peticions no es poden acollir, ja que la indefensió que acabem de declarar no afecta, ni es trasllada a les resolucions judicials dictades arran de la petició de llibertat provisional –és a dir, l'aute del 18 de maig del 2009 del Tribunal de Corts i els dos autes del Tribunal Superior de Justícia suara referits. El recurrent continua impugnant aquestes resolucions no pel fet de no haver tingut coneixement dels recursos presentats per la seva representació lletrada, sinó reiterant aquests vicis respecte de l'aute del 22 d'abril del 2009. En definitiva, cal concloure que en la petició de llibertat provisional i en els recursos subsegüents a la seva desestimació, com diu el Tribunal Superior de Justícia, el recurrent en empara en va tenir coneixement i va poder defensar els seus drets i interessos.

Així mateix, pel que fa a la sol·licitud d'acordar la llibertat del recurrent, cal tenir present que actualment aquesta privació de llibertat no deriva de l'aute del 22 d'abril del 2009, sinó d'altres resolucions judicials que no han heretat aquest vici, que no han estat recorregudes en empara i que segueixen el seu curs davant de la jurisdicció ordinària.

En conseqüència, per restablir el recurrent en el seu dret, és suficient, en aquest cas, amb la declaració de la vulneració del seu dret a no patir indefensió produïda per la manca de notificació de l'aute del 22 d'abril del 2009, sens perjudici dels hipotètics efectes que aquesta declaració pogués produir com a manifestació d'un defecte en el funcionament de la Justícia.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Estimar parcialment el recurs d'empara presentat per la representació processal del Sr. Traian Olaru.

Segon

Declarar que la manca de notificació de l'aute del 22 d'abril del 2009 que establia la pròrroga de la presó provisional del recurrent ha vulnerat el seu dret a la defensa.

Tercer

Desestimar les altres pretensions del recurrent.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Traian Olaru, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia, al Ministeri Fiscal i al Govern d'Andorra, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 21 de desembre del 2009.

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

President

Vicepresident

Didier Maus

Magistrat